

Nd.

1171. Nefndarálit

[245. mál]

um frv. til lánsfjárlaga fyrir árið 1985.

Frá 2. minni hl. fjárhags- og viðskiptanefndar.

Hingað og ekki lengra. Nú verður að spyrna á móti, stöðva aukningu erlendra skulda og snúa síðan þróuninni við á næstu árum og lækka erlendu skuldirnar. Þetta er það markmið sem við sem þjóð verðum að setja okkur. Við megum ekki og getum ekki gengið lengra í skuldasöfnun. Allar óskir og langanir verða að víkja fyrir þessu markmiði. Við getum ekki varið það fyrir börnum okkar að velta sífellt stærri og þyngri byrðum yfir á þau. Við getum heldur ekki varið það fyrir forverum okkar sem börðust fyrir sjálfstæði þessa lands að við stofnum lýðveldi og sjálfstæði í glötun með taumlausri skuldasöfnun.

Þetta þýðir vitaskuld að margir fá ekki það sem þá langar til, framkvæmdir verða að bíða, velja verður og hafna innan þrengri ramma en við höfum tamið okkur. Þjóðarnauðsyn býður hins vegar að það sé gert og fyrir henni verða óskir og kröfugerð einstakra aðila að víkja. Til þess er Alþingi að marka stefnuna fyrir hönd þjóðarheildarinnar. Alþingi má ekki leiða þetta verk hjá sér. Það er þess að marka rammann og velja síðan og hafna innan hans.

Undan þessu alvarlega viðfangsefni — langafdrifaríkasta málefni þjóðarinnar — víkja sér ríkisstjórnin og fulltrúar hennar í fjárhags- og viðskiptanefnd. Þrátt fyrir yfirlýsingar ráðherra, svo sem bæði forsætisráðherra og fjármálaráðherra, um að skuldasöfnun erlendis megi ekki aukast eru tillögur stjórnarflokkanna í fjárhags- og viðskiptanefnd um að taka ný erlend lán að upphæð 10 100 milljónir kr., þ. e. 7200 milljónir til langs tíma og 2900 milljónir kr. í formi skammtímalána. Samkvæmt þessu á að bæta við 27,7 milljónum króna í

nýjum erlendum lánum hvern einasta dag ársins 1985, virkan sem helgan. Samkvæmt þessu á enn að auka löng erlend lán úr um 62% af þjóðarframleiðslu í 63.6%.

Alþýðuflokkurinn telur að nú strax verði að spyrna á móti þótt ýmsum kunni að þykja það óþægilegt.

Í samræmi við þessi sjónarmið og með það að markmiði að erlendar langtímaskuldir aukist ekki sem hlutfall af þjóðarframleiðslu flytur undirritaður breytingartillögur við lánsfjárlögin á sérstöku þingskjali.

Tillögurnar fela það í sér að **erlendar lántökur verði tæpum milljarði, eða 940 milljónum króna, lægri en tillögur stjórnarflokkanna** í nefndinni. Nettó-lántökur erlendis yrðu samkvæmt þessum tillögum 1660 milljónir króna, en það er 36% lægra en í tillögum stjórnarflokkanna. Svigrúm til lækkunar á erlendum lántökum takmarkast vitaskuld af því, að fjárlög hafa þegar verið afgreidd með miklum halla sem verður að mæta, enda er gengið út frá þeirri staðreynd í þessum tillögum.

Sú lækkun, sem felst í tillögunum miðað við tillögur stjórnarflokkanna, sundurliðast þannig:

Ríkissjóður		millj. kr.
A-hluti: vegna rannsóknaverkefna og nýrra atvinnugreina í landbúnaði	-70	
B-hluti: Bygðasjóður	-26	-96
Fyrirtæki með eignaraðild ríkissjóðs		
Landsvirkjun	-230	
Grænifóðurverksmiðjur	-24	
Þróunarfélag	-40	-294
Framkvæmdasjóður		
Stofnlánadeild landbúnaðarins	-40	
Iðnlánasjóður	-190	
Verslunarlánasjóður	-10	
Stofnlánadeild samvinnufélaga	-10	
Sjávarútvegssjóður	-50	
Stofnlánadeild, vegna loðdýraræktar	-50	-350
Útflutningslánasjóður	-50	-50
	Alls	-790

Þá er gerð tillaga um að lántaka vegna þróunarfélags verði innlend. Lækka því erlendar lántökur alls um 940 milljónir króna.

Eins og frumvarp til lánsfjárlaga liggur nú fyrir neðri deild, samkvæmt því sem efri deild afgreiddi það á sínum tíma, er gert ráð fyrir heildarlántökum að upphæð 9462 millj. kr. Í breytingartillögum undirritaðs eru lántökur alls 663 millj. kr. lægri og erlendar lántökur 813 millj. kr. lægri en samkvæmt frv. eins og efri deild gekk frá því. Jafnframt var þá áformað að afla innanlands 2393 millj. kr., en hér er lagt til að afla 150 millj. króna sérstaklega vegna þróunarfélags. Samkvæmt þessu er í tillögunum gert ráð fyrir innlendri lánsfjáröflun að upphæð 2543 millj. kr.

Þessar tillögur fela því í sér eftirfarandi breytingar frá frv. eins og það liggur fyrir frá efri deild:

Heildarlántökur A-hluta ríkissjóðs eru 50 millj. kr. hærri en í frv. eftir 3. umr. í Ed. og greinast þær þannig:

1. Framlag til rannsóknarstarfsemi ..... 40 m. kr.
2. Kvikmyndasjóður ..... 10 m. kr.

Heildarlántökur B-hluta fjárlaga lækka nettó frá frv. um 21 m. kr. og felst það í eftirfarandi:

1. Bygðasjóður ..... -26 m. kr.
2. Laxeldisstöð í Kollafirði ..... +5 m. kr.

Lántökur fyrirtækja með eignaraðild ríkissjóðs lækka frá frv. um 92 m. kr. nettó og greinist það þannig:

1. Landsvirkjun ..... -230 m. kr.
2. Grænfóðurverksmiðja í Skagafirði ..... -12 m. kr.
3. Þróunarfélag ..... +150 m. kr.

Lækkun lántöku Landsvirkjunar um 230 m. kr. til framkvæmda kallar á endurskoðun framkvæmdaáætlunar fyrirtækisins á árinu 1985. Lántaka til þróunarfélags var upphaflega áformuð 500 m. kr. sem erlend lántaka, en hér er lagt til að afla til félagsins 150 m. kr. innanlands með útgáfu skuldabréfa.

Heildarlántökur lánastofnana lækka um 700 m. kr. frá frv. sem öll kemur fram hjá Framkvæmdasjóði Íslands og felst í eftirfarandi:

1. Framkvæmdasjóður, vegna þróunarfélags ..... -500 m. kr.
2. Stofnlánadeild landbúnaðarins ..... -40 m. kr.
3. Iðnlánasjóður ..... -140 m. kr.
4. Verslunarlánasjóður ..... -10 m. kr.
5. Stofnlánadeild samvinnufélaga ..... -10 m. kr.

Til atvinnufyrirtækja var gert ráð fyrir 1500 m. kr. erlendum lántökum á árinu 1985. Lagt er til að hækka þessa fjárhæð um 100 m. kr. og er þá tekið mið af nýjum upplýsingum er varða lántökuáform þessara aðila í ár, og er það samhljóða tillögum meiri hl. nefndarinnar.

Fylgiskjal I sýnir heildaryfirlit yfir lántökur samkvæmt þessum tillögum. Í fylgiskjali II er lánsfjáruhlutun til opinberra aðila sundurliðuð og lánsfjáráætlun Framkvæmdasjóðs skv. þessum tillögum kemur fram í fylgiskjali III.

Í fyrirliggjandi gögnum kemur enn fremur fram að stjórnarflokkarnir gera ráð fyrir 2900 milljónum króna í nýjum skammtímalánum skv. liðnum „Stuttar fjármagnshreyfingar, nettó“ í fylgiskjali VI í nefndaráliti meiri hl. nefndarinnar á þskj. 1087. Hér er ekki um lagaákvæði að ræða heldur stefnumörkun. Málið er því ekki efni í breytingartillögu. Á hinn bóginn verður að vara við þessari stefnu. Hún er ískyggileg. Háar skammtímaskuldir eru vísasti vegurinn til greiðsluvandræða. Aðrar þjóðir með svipaða eða skárri skuldastöðu en Íslendingar hafa einmitt lent í greiðsluferfiðleikum vegna þess að verulegur hluti erlendra skulda þeirra er til skamms tíma. Þar höfum við því dæmi til að varast. Skoðun undirritaðs er sú að stefnan eigi að vera sú að hafa skammtímalán um 1000 milljónum lægri en stjórnarstefnan gerir ráð fyrir.

Verði þessar tillögur og sú stefnumörkun, sem í þessu áliti felst, samþykkt mundi viðskiptahalli á árinu minnka um 500–1000 milljónir króna.

Þessar tillögur skapa líka svigrúm til þess að bæta kjör vinnandi fólks. Með aðhaldi í fjárfestingu eykst svigrúm til kjarabóta hjá vinnandi fólki.

Hin alræmda spenna í efnahagslífinu, sem allir fordæma, mundi líka minnka og jafnvægi aukast. Það mundi skapa sjávarútveginum betri starfsskilyrði.

Auk þess sem hér hefur verið rakið, flytur undirritaður tillögur um tvö önnur atriði.

Í fyrsta lagi er tillaga um heimild til handa fjármálaráðherra að gefa út á árunum 1985 og 1986 verðtryggð ríkisskuldabréf, en án vaxta, er nýta megi til þess að flýta verkáföngum sem gert hefur verið ráð fyrir að vinna síðar samkvæmt vegáætlun. Gjaldalagi bréffanna yrði á

Því ári sem verk það, sem fyrir var greitt, skyldi unnið samkvæmt vegáætlun. Notkun heimildar þessarar er bundin því skilyrði að fengnar hafi verið tillögur Vegagerðar ríkisins og samþykki fjárveitinganefndar. Heimild þessi er allt að 150 milljónir króna. Með ákvæði sem þessu mundu skapast auknir möguleikar til þess að nýta slaka í verktakastarfsemi til þess að vinna að vegagerð. Verktökum yrði hins vegar einungis greitt fyrir slík verk með þessum skuldabréfum. Í rauninni er hér um að ræða nokkra útvíkkun á því fyrirkomulagi sem viðgengist hefur, þ. e. að verktakar hafa flýtt verkum milli ára þótt greiðsla ríkissjóðs bærst ekki fyrir en síðar.

Í öðru lagi er tillaga um heimild til fjármálaráðherra til einfaldrar ríkisábyrgðar vegna lána fiskeldisstöðva hjá Norræna fjárfestingarlánasjóðnum.

Undirritaður leggur til að frv. verði samþykkt með þeim breytingum sem hér hafa verið raktar og fluttar eru á sérstökum þingskjölum.

Alþingi, 6. júní 1985.

Kjartan Jóhannsson.

Fylgiskjal I

Heildaryfirlit um innlendar og erlendar lántökur 1985 (millj. kr.)

	Sala spari- skírteina	Verðbréfa- kaup	Lífeyris- sjóðir	Önnur innlend fjáröflun	Erlend lán	Heildar- lántökur
I Opinberir aðilar	400	150	—	380	3 241	4 171
Ríkissjóður, A-hluti	400	—	—	200	856	1 456
Ríkissjóður, B-hluti	—	—	—	180	1 088	1 268
Fyrirtæki með eignaraðild ríkissjóðs ..	—	150	—	—	971	1 121
Sveitarfélög	—	—	—	—	326	326
II Húsbyggingarsjóðir	—	—	1 045	188	553	1 786
Byggingarsjóður ríkisins	—	—	700	188	553	1 441
Byggingarsjóður verkamanna	—	—	345	—	—	345
III Lánastofnanir	—	200	180	—	862	1 242
Framkvæmdasjóður	—	200	150	—	742	1 092
Iðnþróunarsjóður	—	—	—	—	50	50
Stofnlánadeild landbúnaðarins	—	—	30	—	—	30
Útflutningslána sjóður	—	—	—	—	70	70
IV Atvinnufyrirtæki	—	—	—	—	1 600	1 600
Ósundurliðað	—	—	—	—	1 600	1 600
Heildarfjárþörf (I—IV)	400	350	1 225	568	6 256	8 799

Heimild: Fjárlaga- og hagsýslustofnun.

Fylgiskjal II

Lánsfjárförð opinberra aðila 1985 (millj. kr.)

	Endurskoðun eftir afgr. fjárlaga 1985	Eftir afgr. efri deildar	Áætlun 1985
1. Ríkissjóður, A- og B-hluti	3 601	3 248	3 277
1.1 A-hluti	2 156	1 406	1 456
1.2 B-hluti	1 445	1 842	1 821
Bygðasjóður	120	120	94
Byggingarsjóður ríkisins	—	403	403
Byggingarsjóður ríkisins v/orkusparnaðar	150	150	150
Byggingarsjóður rannsóknar í þágu atvinnuveganna ..	5	5	5
Lánasjóður íslenskra námsmanna	340	340	340
Laxeldisstöðin í Kollafirði	—	—	5
RARÍK, almennar framkvæmdir	175	169	169
Kröfluvirkjun, fjármagnsútgjöld	500	500	500
Orkusjóður, hitaveitulán	10	10	10
Orkusjóður, jarðhitaleit	10	10	10
Póstur og sími, sjálfvirkur sími	32 ²⁾	32 ¹⁾	32 ¹⁾
Umferðarmiðstöð	3	3	3
Flugstöð á Keflavíkurlugvelli	100	100	100
2. Fyrirtæki með eignaraðild ríkissjóðs	1 800	1 213	1 121
Landsvirkjun	1 200	1 036	806
Orkubú Vestfjarða, framkvæmdir	40	40	40
Steinullarverksmiðja	60 ²⁾	75 ²⁾	75 ²⁾
Sjóefnavinnsla á Reykjanesi	—	50	50
Grænfiðverksmiðja í Skagafirði	—	12	0
Próunarfélag	500	0 ³⁾	150 ⁴⁾
3. Sveitarfélög	153	326	326
Hitaveita Akraness og Borgarfjarðar	65	85	85
Fjarhitun Vestmannaeyja	82	82	82
Hitaveita Akureyrar	—	140	140
Hitaveita Rangæinga	6	6	6
Hitaveita Siglufjarðar	—	6	6
Hitaveita Egilsstaða og Fella	—	7	7
4. Ráðstöfun (1+2+3) = fjáröflun (5+6)	5 554	4 787	4 724
5. Innland fjáröflun	780	780	930
Útgáfa spariskirteina	400	400	400
Skuldbreyting Endurlána ríkissjóðs	180	180	180
Önnur fjáröflun	200	200	350 ⁴⁾
6. Erlend lán	4 774	4 007	3 794
Ríkissjóður, A- og B-hluti	2 821	2 468	2 497
Fyrirtæki með eignaraðild ríkissjóðs	1 800	1 213	971
Sveitarfélög	153	326	326

¹⁾ Lántökuheimild er í lögum nr. 32/1981 um lagningu sjálfvirks síma.

²⁾ Lántökuheimild er í lögum nr. 61/1981 um steinullarverksmiðju.

³⁾ Lántökuheimild að fjárhæð 500 m. kr. flutt á Framkvæmdasjóð.

⁴⁾ Afla skal 150 m. kr. til Próunarfélags með sérstakri skuldabréfaútgáfu.

Heimild: Fjárlaga- og hagsýslustofnun.

Fylgiskjal III.

Framkvæmdasjóður Íslands 1984 og 1985
(millj. kr.)

	Lánsfjárlög 1984	Endurskoðuð áætlun 1984	Láns- fjáráætlun 1985	Áætlun 1985
Fjáröflun	1 112	2 142	1 582	1 532
Eigið ráðstöfunarfé Framkvæmdasjóðs	100	100	290	440
Lán frá innlendum bönkum	250	250	200	200
Lán frá lífeyrissjóðum	110	110	150	150
Erlend lán	652	1 682	942	742
Lánveitingar	1 112	2 142	1 582	1 532
Stofnlánadeild landbúnaðarins	136	161	187	147
Fiskveiðasjóður v/greiðsluhalla	400	400	440	440
Fiskveiðasjóður v/útlána	250	400	275	275
Iðnlánasjóður	205	300	440	300
Lánasjóður sveitarfélaga	14	14	5	5
Ferðamálasjóður	29	29	94	94
Verslunarlánasjóður	17	17	20	10
Stofnlánadeild samvinnufélaga	17	17	20	10
Landflutningasjóður	5	5	8	8
Útflutningslánasjóður	6	6	7	7
Lán til bættis aðbúnaðar á vinnustöðum	14	14	14	14
Framleiðnisjóður landbúnaðarins	10	10	—	—
Bein útlán Framkvæmdasjóðs og fiskeldi	9	29	72	72
Veðdeild Búnaðarbankans v/skuldbreytinga	—	80	—	—
Lánastofnanir v/skuldbreytinga	—	500	—	—
Byggðasjóður v/skipasmíða	—	150	—	—
Fiskimálasjóður	—	10	—	—
Byggðasjóður, vegna endurskipulagningar sjávar- útvegsfyrirtækja	—	—	—	100
Fiskirækt	—	—	—	50

Heimild: Framkvæmdastofnun ríkisins.